

Zlatko VINCE, *Putovima hrvatskoga književnog jezika*. Drugo dopunjeno izdanje, Zagreb, Nakladni zavod Matice hrvatske, 1990, 696 str.

Nije vrlo česta pojava da znanstvena djela doživljavaju nova izdanja. Upravo to dogodilo se s reprezentativnom knjigom uglednoga hrvatskog jezikoznanca Zlatka Vincea, u velikoj mjeri okrenutoga obradbi razvoja hrvatskoga književnoga jezika, poput usmjerenja akademika Ljudevita Jonkea prije njega. I područje istraživanja bilo im je podudarno, obojica su, naime, glavninu snagu uložili u proučavanje jezikoslovnih zbivanja u 19. stoljeću.

Proučavanje povijesti hrvatskoga književnog jezika odnosno književnih jezika u Hrvata izvanredno je važna dionica našega filološkog rada, štoviše, ta je tema svakako jedna od nezanemarljivih pitanja u narodnom životu. Veliko značenje toga problema iziskuje osobito odgovorno prilaženje znanstvenom radu koji se mora odlikovati što većom objektivnosti i stvaralačkom, prilagodenom primjenom kriterija kakvi su uobičajeni u drugim sredinama, pogotovo onima što prednjače u (socio)lingvističkim istraživanjima standardološkoga tipa. Vjarodostojno interpretiranje prošlih zbivanja i teoretska istančanost u pristupu napose su bitni s obzirom na posljedice koje ti momenti mogu imati u suvremenosti što znači da se u obradbi povijesnih događanja ne smije odstupati od dosljednog učenjačkog gledanja. Pritom je posve normalno da različite metode mogu pružiti i vrlo različite rezultate u radu.

Ova polazišta nameću se kada razmišljamo o povijesti, sadašnjosti i budućnosti hrvatskog jezičnog standarda, pa i prilikom čitanja novoga, dopunjenoga i u detaljima popravljenog izdanja poznate monografije Zlatka Vincea *Putovima hrvatskog književnog jezika*, koja u svojoj srži sadrži upravo takve stavove. Ta je knjiga prilikom prvog izdanja 1978. naišla na veliko zanimanje čitatelja i na zaslužena priznanja u domaćim i inozemnim znanstvenim krugovima. Odmjeren pristup, pouzdanost i mnoštvo podataka priskrbili su autoru ocjenu o uspješnoj cjelini nastaloj sintetiziranjem istraživanja provedenih dvadesetak godina i postupno objavljivanih u mnogim zbornicima, filološkim i drugim časopisima. Iako je osnovni interes posvećen lingvističkom životu potkraj 18. i u 19. stoljeću, ipak je i cjelovitost razvoja hrvatskog jezika zahvaćena u dovoljnoj mjeri pokazujući nedvosmisleno i bogatstvo naše baštine i poviješću uvjetovanu smislenost upravo onakvoga tijeka do kakvoga je došlo.

U svom radu se prof. Vince oslonio i na vrlo opsežnu literaturu i na vlastita istraživanja, pa je zapravo pružio vjernu sliku o novim postignućima do kojih su dovela osvjetljenja što su se šezdesetih i poglavito sedamdesetih godina neslućeno razgranala. Mnogi

segmenti jezikoslovnih zbivanja od Bašćanske ploče do konca 19. stoljeća dani su izrazito podrobno, ponajprije je bilo detaljno probranim elementima prikazan rad brojnih hrvatskih lingvista i drugih javnih radnika koji su se bavili (i) jezičnim pitanjima (Šime Budinić, Bartol Kašić, Rajmund Džamjanić, Pavao Ritter Vitezović, Josip Jurkovečki, Matija Petar Katančić, Joakim Stulli, Antun Mihanović, Ignjat Alojzije Brlić, Ivan Mažuranić, Antun Mažuranić, Ivan Matija Škarić, Fran Kurelac, Stjepan Ivićević, Ante Kuzmanić, Ante Starčević, Bogoslav Šulek, Adolfo Veber Tkalčević itd.). Relativno manje se autor bavio lingvističkom interpretacijom stavova što su ih zauzimali junaci njegova djela odnosno tumačenjem mogućnosti putova razvoja i uzrocima pojedinih rješenja, pa su u tom smislu budućim proučavateljima ostavljene prigode i za nova promišljanja, kako je i naravno. Pogotovo se takav dojam stječe nakon novoga izdanja koje u "Dodatku" sadrži dopunu prvom izdanju. Tu nalazimo autorovu napomenu uz bibliografske podatke, izbor iz bibliografije što obuhvaća jedinice objelodanjene do dovršetka rukopisa prvoga izdanja knjige (1975), zatim izbor iz bibliografije za posljednjih petnaestak godina, popis časopisa u kojima je pisano o hrvatskom književnom jeziku, podatke o recenzijama prvog izdanja knjige i pogovor Josipa Bratulića. U svome pogovoru Bratulić ukazuje na osobine Vinceova znanstvenog rukopisa te na naučni i društveni kontekst u kojem je došlo do pojave obaju izdanja *Putova*, dok je Radoslav Katičić u "Predgovoru uz prvo izdanje" naročito naglasio osobitosti standardizacije jezika u hrvatskim uvjetima. Recentna istraživanja donijela su mnogo novih uvida u problematiku, kako i sam autor u napomeni ističe, puno se je istraživača uputilo *putovima hrvatskog književnog jezika*, pa nema sumnje da o dramatičnom razvojnom luku narodnog jezika i poglavito hrvatskog oblika standardne novoštokavštine slijede i novi prilozi i nova osvjetljenja. Prinos Zlatka Vincea u obradbi toga razvoja toliko je bogat i utkan u naš filološki život da Nakladni zavod Matice hrvatske zaslužuje sve pohvale za ostvareni izdavački pothvat, za knjigu što je s puno razloga pretiskana i dopunjena novim podacima.

Josip LISAC